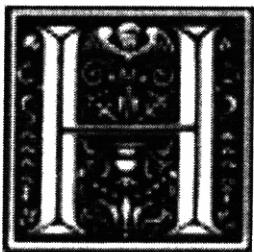

Історія

Періодичне видання 4 (27) 2005

ПРОВ 2010

Наукові записки

Серія: біологія

Спеціальний випуск:
ГІДРОЕКОЛОГІЯ

Інститут біології
членський місяць МН УССР

БІБЛІОТЕКА

№ 35 нр.

Чернігівський
педуніверситет
ім. Володимира Гнатюка

МОРСЬКА ГІДРОБІОЛОГІЯ

пространственно-временных аспектах. Для его расчета не требуется трудоемкие таксономические определения (достаточно определить форму клеток и их линейные размеры), что приближает нас к возможности компьютерной обработки данных и экспресс-методам оценки состояния экосистем.

Исследования проводились при поддержке международного гранта INTAS-03-51-61-96.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Брянцева Ю.В. Индекс формы одноклеточных водорослей как новый морфометрический критерий //Экология моря. - 2005 (в печати).
2. Рашевский Н. Модели и математические принципы в биологии / Теоретическая и математическая биология. - Москва: Мир, 1968. - С. 52-53.
3. Хайлів К.М. и др. Функціональна морфологія морських многоклеточных водорослей. - Київ: Наук. думка, 1992. - 280 с.

УДК551.35:579 (262.5)

Н. В. Бурдян

Інститут біології южних морей ім. А. О. Ковалевского НАН України, г. Севастополь

ЧИСЛЕННОСТЬ ДЕНИТРИФІЦІРУЮЩИХ, ТІОНОВЫХ, СУЛЬФАТРЕДУЦІРУЮЩИХ ГРУПП БАКТЕРІЙ ПРИБРЕЖНИХ НАНОСОВ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ УСЛОВІЯХ

В узкій прибрежній зоні – от уреза води до глибин 1,5-2м – сталкиваються і концентруються потоки загрязнюючих речовин, поступаючих, як со сторони моря, так і со сторони суши. Під впливом гидродинаміческих процесів трансформація загрязнень анаеробної мікрофлори в прибійній зоні буде протекати інакше, ніж на глибині, де ці процеси ослаблені. Ізучення анаеробної мікрофлори прибійної зони дозволить розрахувати самоочищення последньої з урахуванням анаеробного процесу. В цій зв'язку цілью роботи було дослідження в експериментальних умовах динаміки численності денітритифіцируючих, тіонових, сульфатредукуючих груп бактерій в елементах прибрежних наносів.

Матеріал і методика дослідження

В непроточний акваріум було поміщені 100 г ґрунту з зони прибрежних наносів з Севастопольської бухти. Отобраний прибрежний наніс представлений мелкою галькою з включеннями крупного піску і фрагментами раковин. Експеримент проводили впродовж року. Потерю води при випаруванні компенсували додаванням дистилірованої води. Отбор проб проводили раз в місяць. Кількість досліджуваних мікроорганізмів в пробі визначали методом предельних розділень [1] з послідовним посевом 1мл з кожного розділення в відповідні середовища. Численність сульфатредукторів і денітритифікаторів визначали відповідно на середах Постгейта і Гільтая [2], з урахуванням соленості морської води і додаванням в якості восстановителя 3%-ного розчину сернистого натрію. Тіонові бактерії на середі Сорокіна [3]. Посеви висаджували в термостаті при 30° С впродовж 10 днів. Отримані результати обробляли статистично [1].

Результати дослідження та їх обговорення

Денітритифіцируючі бактерії були виділені в 100% проб. Кількість денітритифікаторів в початку експерименту становила 450000 кл/г, потім зменшилась до 450 кл/г. В наступні три місяці численність денітритифікаторів була рівноважною і становила 4500 кл/г. Максимум численності дослідженої групи наблюдався на 6-7 місяці експерименту і становив 250000, 450000 кл/г. Далі їх кількість знизилась до 250 кл/г і, до моменту завершення експерименту, становила 95 кл/г. Тіонові бактерії були виділені во всіх

МОРСЬКА ГІДРОБІОЛОГІЯ

пробах в относительно больших количествах. На протяжении нескольких месяцев динамика численности тионовых шла по возрастающей (3000, 9500, 20000, 45000 кл/г). Максимум численности исследуемой группы наблюдался на восьмом месяце исследований и составлял 2500000 кл/г. К моменту окончания эксперимента численность тионовых составила 75000 кл/г, значительно не отличаясь от изначальной (95000). Сульфатредукторы, изначально и до середины опыта, обнаружены не были. К середине опыта численность сульфатредукторов возросла от 0,3 кл/г до 25 кл/г. В последних двух пробах сульфатредукторы также не обнаружены. Подобная динамика численности этой группы бактерий, по-видимому, объясняется неравномерным скоплением последних в пробах и гранулометрическим составом прибрежного наноса [4].

Выводы

Через 6 месяцев после начала эксперимента во всех исследуемых группах микроорганизмов наблюдалось значительное увеличение численности: денитрификаторов от 4500 до 450000 кл/г, тионовых от 20000 до 250000 кл/г, сульфатредукторов от 0,3 до 0,9 кл/г. В последующих пробах произошло снижение численности всех изучаемых групп на 2-3 порядка. Численность тионовых бактерий к окончанию эксперимента превышала численность денитрификаторов и сульфатредукторов.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Родина А.Г. Методы водной микробиологии. - М.: Наука, 1965. – 361с.
2. Романенко В.И., Кузнецов С.И. Экология микроорганизмов пресных водоемов. – Л.: Наука, 1974. – 194 с.
3. Сорокин Ю.И. Микрофлора грунтов Черного моря // Микробиология. – 1962. – Т. 31, вып. 5. – С. 899-903.
4. Теплинская Н. Г., Нидзвецкая Л. М. Влияние гранулометрического состава песка на микрофлору песчаных пляжей //Биологические науки. – 1984.- № 1.– С.82-85.

УДК 594.1:551.468.3(262.5)

А.Ю. Варигин

Одесский филиал Института биологии южных морей НАН Украины, г. Одесса

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПОСЕЛЕНИЙ *LENTIDIUM MEDITERRANEUM* В ПРИБРЕЖНЫХ РАЙОНАХ СЕВЕРО-ЗАПАДНОЙ ЧАСТИ ЧЕРНОГО МОРЯ

В последнее время в морской биологии получила признание концепция «краевых сообществ», развивающихся на стыке различных сред, например гидросферы и атмосферы, морской воды и кромки берега и т.п. [3]. Организмы, находящиеся в составе таких сообществ, не только активно участвуют в обмене вещества и энергии между контактирующими средами, но и подвергаются прямому воздействию антропогенного пресса, интенсивность которого в этих пограничных областях максимальна.

К типичным обитателям «краевых сообществ» относится двустворчатый моллюск *Lentidium mediterraneum*, поселения которого непосредственно примыкают к нижнему краю песчаной псевдолиторали северо-западной части Черного моря. В середине прошлого века этот моллюск был руководящим видом одноименного биоценоза. Его численность в 60-е годы XX века на участке от устья Дуная до Одесского залива достигала в среднем 5 тыс. экз. $\cdot$ м $^{-2}$, а биомасса – 0,1 кг $\cdot$ м $^{-2}$ [4]. Иногда плотность лентидиума достигала 150 тыс. экз. $\cdot$ м $^{-2}$ при биомассе 1,3 кг $\cdot$ м $^{-2}$ (июль – август 1962 г., район Лузановки под Одессой). Такие показатели были несколько выше, чем у более крупного обитателя этой части моря – черноморской мидии [4]. Кроме того, обильные поселения лентидиума служили своеобразной «детской кухней», где